

VWS OMGEVINGSANALYSE COVID-19

Analyseperiode: 10:30 uur d.d. 15 juni – 11:45 uur d.d. 16 juni

5.1.2e

&

5.1.2e

Directie Communicatie

Vragen? Mail naar

5.1.5

@minvws.nl

Wie is getroffen? (1 ^e ring)	Wie is betrokken? (2 ^e ring)	Wie voelt zich betrokken? (3 ^e ring)
<ul style="list-style-type: none"> Nederlanders overleden aan Covid-19 Nederlanders ziek door Covid-19 	<ul style="list-style-type: none"> Familie en vrienden van getroffen 	<ul style="list-style-type: none"> Algemeen publiek Politici Arts-microbiologen en epidemiologen Organisaties van verpleeghuizen

Samenvatting en karakterisering van de berichtgeving

- Media berichten over de zorgen van het RIVM en de GGD om jongeren die naar Spanje en Portugal op vakantie gingen en de deltavariant van het virus mogelijk 'in hun koffer mee naar huis hebben genomen'. Afgelopen week was er namelijk een 'explosieve' stijging onder het aantal Nederlandse jongeren die in die landen op vakantie zijn geweest en positief testte. Jongeren tussen de 17 en 24 jaar, die recent naar Spanje of Portugal op vakantie gingen, worden dan ook opgeroepen om zich te laten testen, ook zonder klachten. De GGD Rotterdam bevestigt dat de deltavariant opkomt, omdat er clusters van de variant zijn gesignaleerd in Nederland die geen link met het buitenland hebben. Arts-microbioloog Bert Mulder vreest dat het RIVM geen goed beeld heeft van hoe snel de deltavariant in Nederland oprukt. "Ik vermoed dat over vijf weken de meerderheid deltavariant zal zijn." Een positieve noot die in de media vaker wordt aangehaald, is dat het Nederlandse vaccinatiebeleid heeft ingezet op de vaccins van Pfizer en Moderna. Deze vaccins bieden na één prik meer bescherming dan het AstraZeneca vaccin waar het Verenigd Koninkrijk op in heeft gezet.
- Brede media-aandacht voor het vervroegd loslaten van de mondkapjesplicht als ze het hebben over alle maatregelen - de vierde stap van het openingsplan én de basismaatregelen- die hoogstwaarschijnlijk vervroegd worden versoepeld. Arts-microbiologen en epidemiologen zijn verdeeld over het vervroegd afschaffen van de mondkapjesplicht. Volgens arts-microbioloog Andreas Voss is de plicht niet langer nodig gezien de toegevoegde waarde ervan op dit moment "heel klein" is en afstand houden altijd al een betere maatregel was. Epidemioloog Rilana Wessel (GGD IJsselland) vindt het wel belangrijk dat "iedereen zijn mondkapje blijft dragen." Mensen die nog geen vaccin hebben gehad zijn namelijk nog steeds erg vatbaar voor het virus legt Wessel uit.
- Uit een reportage van de Volkskrant blijkt dat de regels wat betreft de mondkapjesplicht per verpleeghuis verschillen, omdat in de huidige mondkapjesrichtlijn van het OMT en het RIVM enige ruimte zit. Zorgorganisatie Sensire heeft die kans gegrepen. "De mondkapjes hebben hun dienst bewezen toen de verpleeghuizen vaak coronabrandhaarden waren met veel slachtoffers, nu zijn ze een last", zegt Sensire-woordvoerder Pleysier. "Het draagvlak om ze af te schaffen bleek overweldigend." V&VN vindt het 'volstrekt logisch' dat medewerkers 'mondkapjesmoe' zijn, maar ziet liever dat medewerkers het volhouden nu het besmettingsniveau nog steeds 'zorgelijk' is. ActiZ is het ermee eens dat organisaties nu zelf een beslissing nemen, maar zou liever zien dat het RIVM op een bepaald moment duidelijk zegt dat de mondkapjes niet meer nodig zijn.
- Follow the Money komt met een nieuwe onthulling in de mondkapjesdeal met Sywert van Lienden. De nieuwssite meldt dat de top van VWS in zee ging met de stichting van Van Lienden, terwijl men daar wist dat er gelogen was over een distributieketen zonder winsttoegmerk die Van Lienden had opgezet met KLM voor het invliegen van mondkapjes.

SISOS (Slachtoffers – Identiteiten – Schade – Oorzaken – Scenario's)**Slachtoffers**

- In het verpleeg- en verzorgingshuis De Eschpoort (Enschede) een corona-uitbraak. Acht van de vijftien cliënten van de dementie-afdeling testten positief, terwijl zij allemaal gevaccineerd zijn. Ook zeker vier medewerkers testten positief. Er geldt een bezoekersstop t/m donderdag. "De bewoners hebben heel milde of zelfs geen klachten", zegt bestuurder Heidi Pot bij Liberein, waar De Eschpoort onder valt. "Het gaat om lichte koorts of wat hooikoorts-achtige klachten."
- Het RIVM registreerde afgelopen week in totaal 8981 positieve testresultaten, 38% minder dan een week eerder. De besmettingscijfers zijn op het laagste niveau beland sinds de nazomer van vorig jaar.

Informatiebehoefte

- Follow the Money meldt dat de top van VWS in zee ging met de stichting van Van Lienden, terwijl men wist dat er was gelogen over een distributieketen zonder winsttoegmerk die Van Lienden had opgezet met KLM voor het invliegen van mondkapjes. Eind maart 2020 zette het LCH met KLM een luchtbrug op tussen China en Nederland die uitsluitend zou worden ingezet voor de overheid en niet voor de stichting van Van Lienden. Toch liet Van Lienden meermalen onterecht weten zaken te doen met KLM. De top van VWS wist dat de claim van Van Lienden vals was. Toch dreigde zijn stichting een concurrent van het LCH te worden, in de ogen van de toen verantwoordelijk minister Van Rijn.
- De GGD Rotterdam bevestigt dat er clusters van de deltavariant zijn gesignaleerd in Nederland die geen link met het buitenland hebben. Zo zegt woordvoerder Mariëlle Cock dat de variant ook voorkomt bij mensen die het thuis of op werk hebben opgelopen, wat een teken is dat die variant zich ook in Nederland verspreidt.
- De Volkskrant meldt dat circa 140 jonge opgeleide specialisten werkloos thuis zitten, "terwijl de zorg overloopt." Dit is volgens de krant moeilijk uit te leggen, omdat ziekenhuizen door de coronacrisis duizenden operaties moeten inhalen en zorgpersoneel overwerkt is. Volgens de krant hangen de problemen van nu samen met politieke beslissingen van tien jaar geleden: de inzet op marktwerking.

- Wetenschapsblad Scientific Reports publiceert een lijst waaruit blijkt dat er in Wuhan eind 2019 op grote schaal illegaal wilde dieren werden verhandeld. De lijst zou volgens de Volkskrant zomaar eens het 'tussendier' kunnen bevatten dat het coronavirus van vleermuizen op het Chinese platteland naar de mens heeft gebracht.

Vaccinatie

- Op de priklocatie in Middenmeer hebben vier mensen afgelopen vrijdag waarschijnlijk het AstraZeneca-vaccin toegediend gekregen in plaats van het Moderna-vaccin. Volgens de GGD Hollands Midden gaat het om een menselijke vergissing. De GGD weet niet wie de vier zijn en benadert daarom alle 300 mensen die rond de tijd van de fout een prik hebben gekregen. Die mensen is aangeraden om hun gezondheid goed in de gaten te houden en bij mogelijke bijwerkingen contact op te nemen met hun huisarts.
- RIVM meldt dat zo'n 137.000 vaccinaties vorige week niet goed geregistreerd zijn door een storing bij de GGD. Volgens de laatste cijfers zijn er vorige week 1.530.543 vaccinaties gezet. Met het geschatte aantal prikken dat niet is geregistreerd komt het totaal uit op iets minder dan 1,7 miljoen vaccinaties, wat overeenkomt met de cijfers van het ministerie van VWS. De GGD werkt volgens het RIVM nog aan een oplossing voor de storing.
- Uit onderzoek van het LUMC blijkt dat vijf keer meer vaccin uit een flacon gehaald kan worden met prikken in de huid in plaats van in de spier.
- Via de corporate kanalen van VWS bijna alleen maar vragen over vaccineren. Men vraagt zich af hoe het zit als je bij de tweede vaccinatie wilt kiezen voor een ander vaccin. Ook een veel voorkomende vraag: "Kunnen jongeren onder de 18 jaar zich al laten vaccineren en zo ja, wanneer?"
- Arts infectieziektebestrijding Putri Hintaran (GGD Utrecht) beantwoordt voor [RTL Nieuws](#) twaalf vragen van jongeren over wat je wel en niet mag doen voor en/of na vaccinatie.

Vragen over vaccinatie en reizen

- Via de corporate kanalen van VWS ligt de nadruk op vragen met betrekking tot het coronapaspoort en dan vooral bij de mensen die maar een prik nodig hebben. Zo plaatst iemand een reactie van het RIVM online die veel vragen oproept: RIVM zegt daarin dat een vaccinatie voldoende bescherming biedt na 'lab-bewezen infectie', maar dat je, om in aanmerking te komen voor het vaccinatiepaspoort, voorlopig nog 'het hele vaccinatieschema' moet doorlopen. "... waardoor wij toch aanraden om voor twee prikken te gaan."
- Via de social mediakanalen van minister De Jonge veel vragen over de exacte invulling van het reizen. De volgende vragen komen onder andere voorbij: Hoe snel na mijn vaccinaties mag ik reizen?; Mag ik met één vaccinatie al reizen?; Moet ik naast mijn vaccinatie nog getest worden?; Hoe krijg ik mijn vaccinatiebewijs, mijn gegevens zijn geregistreerd maar nog niet zichtbaar?; Moet ik nog in quarantaine als ik gevaccineerd ben?

Waarneembaar gedrag (schadebeperking)

- x

Betekenisgeving

- Nieuwsuur meldt dat sommige Nederlanders 'heel graag' willen dat het mogelijk wordt om vaccins te combineren. Het gaat dan vooral om mensen die als eerste prik het AstraZeneca-vaccin kregen en nu een ander vaccin willen. Volgens hoogleraar vaccinologie Anke Huckriede hebben de ervaringen in het buitenland laten zien dat het mixen van vaccins veilig kan, als de interval tussen de twee prikken lang genoeg is. Huckriede is verbaasd dat Nederland nog wacht op het Gezondheidsraadadvies over het mixen van vaccins. Zij had verwacht dat de raad mee zou gaan met de andere Europese landen om een mix toe te staan, "zeker voor mensen jonger dan 60."
- Via de social mediakanalen van VWS geeft een groep mensen aan de hoge vaccinatiebereidheid niet te geloven. Volgens hen zou VWS de vaccinatie (met de busjes die door het land rijden en met posts op social media) niet zo erg promoten als de bereidheid zo hoog zou zijn.

Coronapaspoort

- Privacydeskundigen en de stichting Privacy First waarschuwen bij BNR dat het digitale vaccinatiepaspoort zorgt voor grote privacy risico's. De persoonsgegevens die in het paspoort worden verwerkt zouden niet goed zijn beveiligd, onder meer door tijdsdruk en politieke druk. Ook maakt ICTRecht-directeur Peter Kager zich zorgen over de centrale database voor alle vaccinatiegegevens beheerd door het RIVM. Volgens de privacydeskundigen is het gele boekje een veel minder risicovol alternatief dan het digitale paspoort, omdat in de digitale variant veel persoonsgegevens worden verwerkt.
- PvdA-Kamerlid Attje Kuiken ziet geen enkele reden waarom het gele boekje niet als vaccinatiepaspoort kan worden gebruikt. Zo is het volgens haar veel simpeler, niet hackbaar en wereldwijd erkend. Kuiken geeft aan er bij minister De Jonge nogmaals op aan te dringen om het gele boekje beschikbaar te maken als geldig coronapaspoort.

Zorgen om de deltavariant en reizende jongeren

- Het RIVM roept jongeren tussen de 17 en 24 jaar, die recent in Spanje of Portugal zijn geweest, op om zich te laten testen, ook als ze geen klachten hebben. Bij het RIVM en de GGD leven namelijk zorgen over de 'explosieve' stijging onder het aantal Nederlandse jongeren die in die landen op vakantie was en positief testte. De grootste vrees betreft de contacten met Britse jongeren die mogelijk de deltavariant van het virus hebben overgedragen waardoor deze 'in de reiskoffer mee naar Nederland' kan zijn gegaan.

- **Arts-microbioloog Bert Mulder** vreest dat het RIVM geen goed beeld heeft van hoe snel de deltavariant in Nederland oprukt. Hij vindt de 9% die hij vond in de door hem onderzochte coronamonsters in Gelderland sterk verdacht was voor deze variant, terwijl dit vorige week nog 5% was. "Ik vermoed dat over vijf weken de meerderheid Delta-variant zal zijn. En dat het daarna snel boven de 90 procent zal uitkomen, net als in Engeland nu."
- Volgens NU.nl profiteert Nederland van haar vaccinatiebeleid. De vaccins van Pfizer en Moderna, waar Nederland op in heeft gezet, bieden na één prik meer bescherming dan het AstraZeneca-vaccin waar Engeland op in heeft gezet.

Commentaar gevraagd versoepelen

- **Epidemioloog Frits Rosendaal (LUMC)** vindt het niet verstandig om gevraagd te versoepelen. "We zijn al best snel gegaan, terwijl de epidemie nog niet onder controle is. Dat was op hoop van zegen, en het is tot nu toe ook goed gegaan." Daarnaast lijkt een volledig vrije vakantieperiode met veel in- en uitreizend toerisme Rosendaal geen goed idee. Gebeurt dit wel dan dreigen er volgens hem nieuwe interventies, en "je kunt beter een trein hebben die gestaag rijdt, dan een die steeds met een klap tot stilstand komt." **Veldepidemioloog Amrith Baidjoe** waarschuwt dat Nederland beperkt zicht heeft op de verspreiding van varianten in Nederland. "Dat zouden we eerst op orde moeten hebben voordat we verder versoepelen. Waarom neemt Nederland steeds zo gehaast extra risico?" Baidjoe waarschuwt verder dat de vaccinatiegraad bij sommige bevolkingsgroepen achterblijft en dat grote delen van de bevolking nog niet de tweede prik hebben gehad waardoor de deltavariant mogelijk harder kan toeslaan.
- Het hoofdredactioneel commentaar van De Telegraaf heeft begrip voor de terughoudendheid van het kabinet om maatregelen af te schaffen -terwijl 'alle signalen op groen staan'- om een 'jobbeleid' te voorkomen. Wel mag er duidelijker gecommuniceerd worden. Nu is er voortdurend 'gegochel' met de maatregelen en de dagen van afschaffing en invoering. Dit werkt volgens het commentaar verwarrend en ondermijnt het draagvlak voor de maatregelen.
- Uit een peiling van Hart van Nederland blijkt 11% de 1,5 meterregel eerder zou willen afschaffen. Ongeveer eenzelfde percentage ziet het thuiswerken het liefst zo snel mogelijk verdwijnen.

Commentaar gevraagd versoepelen - mondkapjesplicht

- Media focussen de afgelopen 24 uur op het gevraagd loslaten van de mondkapjesplicht als ze spreken over alle maatregelen die hoogstwaarschijnlijk gevraagd worden versoepeld. In de journaals komt het onderwerp aan bod, experts laten zich uit in onder andere radio-uitzendingen, een peiling wordt gedaan onder het algemeen publiek en een journalist gaat op onderzoek uit in de verpleeghuizen.
- Arts-microbiologen en epidemiologen zijn verdeeld over het gevraagd afschaffen van de mondkapjesplicht. De discussie gaat vaak over de vraag; hebben de mondkapjes effect (gehad) en hoeveel dan? De meningen zijn verdeeld. **Arts-microbioloog en OMT-lid Andreas Voss** denkt dat de plicht niet langer nodig is. De toegevoegde waarde is op dit moment "heel klein" volgens hem. "Ik vind afstand houden altijd al een betere maatregel." Dit ziet hij ook bij de deur van het ziekenhuis waar hij werkt. "Je ziet meer en meer mensen die niet bereid zijn een mondkapje te dragen. Omdat ze gevaccineerd zijn en het nut niet meer zien." **Epidemioloog GGD IJsselland Rilana Wessel** vindt het belangrijk dat "iedereen zijn mondkapje blijft dragen." Mensen die nog geen vaccin hebben gehad zijn namelijk nog steeds erg vatbaar voor het virus legt Wessel uit.
- In de Volkskrant vanochtend een reportage over het loslaten van de mondkapjesplicht in verpleeghuizen. De regels verschillen per verpleeghuis, want in de huidige mondkapjesrichtlijn van het OMT en het RIVM zit enige ruimte, die zorgorganisaties kunnen gebruiken om de zorg naar hun eigen inzichten in te richten. **Zorgorganisatie Sensire** heeft die benut. "De mondkapjes hebben hun dienst bewezen toen de verpleeghuizen vaak coronabrandhaarden waren met veel slachtoffers, nu zijn ze een last", zegt Sensire-woordvoerder Pleysier. "Het draagvlak om ze af te schaffen bleek overveldig." **V&VN** vindt het 'volstrekt logisch' dat medewerkers 'mondkapjesmoe' zijn, maar zij zien liever dat medewerkers het volhouden nu het besmettingsniveau nog steeds 'zorgelijk' is. **ActiZ** is het ermee eens dat organisaties nu zelf een beslissing nemen, maar zou liever zien dat het RIVM op een bepaald moment duidelijk zegt dat de mondkapjes niet meer nodig zijn. Ook **hoogleraar ouderengeneeskunde Cees Hertogh** houdt een slag om de arm. De richtlijn van het OMT om in de zorg mondkapjes te dragen, blijft nog even staan, zegt hij, zolang de besmettingsgraad 'zorgelijk' is in de meeste regio's. "Er zijn medewerkers die zich niet hebben laten vaccineren, en de beschermingsgraad van de vaccins is niet 100 procent." Als het aantal besmettingen zo blijft dalen, tot het niveau 'waakzaam', dan ligt het volgens hem 'voor de hand' dat het advies wordt aangepast.
- Zeer kritische column van **schrijver Leon de Winter** vanochtend in De Telegraaf over de mondkapjesplicht (en o.a. het gebruik van het medicijn Ivermectine). "Een machtige, dwingende overheid kan dus elke vorm van zelfbedrog toepassen. We hebben die dingen niet opgezet omdat ze besmettingen zouden voorkomen – want dat doen ze niet, en iedereen in de top van het RIVM en het Binnenhof wist dat – maar om het symbool van sociale distantiëring te dragen."
- **Hoogleraar psychologie Sander Koole** legt het gedrag van sommige mensen, die de grens opzoeken wat betreft de maatregelen, uit. Het komt door gedragssturing onder dwang. "Je kan iemand iets laten doen door hem of haar te verplichten of dwingen." Dit van buitenaf opgelegde gedrag wordt door mensen niet eigen gemaakt of gezien als legitiem, vertelt Koole. Gedragssturing vanuit overtuiging werkt volgens Koole beter. "Wanneer je mensen aanspoort om iets te doen door hen te overtuigen, maken ze het gedrag zich vaak eigen." Mensen die zich met de maatregelen kunnen identificeren, zullen ze ook langer volgen, zelfs als alle andere versoepelingen zich nu aankondigen.
- Uit een peiling van Hart van Nederland blijkt dat 72% van de bevolking eerder af wil van de mondkapjesplicht. Uit het onderzoek blijkt wel dat Nederlanders zich over het algemeen nog steeds aan de maatregel houden. 73% van de mensen zegt het kapje nog altijd te dragen wanneer dat moet. 19% doet dat niet altijd en 7% nooit.